

ESTILS

Una mirada lenta des de l'interior

Acaba de sortir el tercer número de *Dar Lugar*, una revista en paper que s'autodefineix com a "premsa lenta" i que dona prioritat als testimonis i les experiències per sobre del contingut teòric. Amb un disseny i una fotografia molt cuidats, en aquest número trobem, entre d'altres, un

reportatge sobre l'assignatura d'interioritat per a nens i adolescents del País Basc i un especial sobre un escriptor excepcional, Christian Bobin, i la seva visió poètica davant de l'Alzheimer del seu pare. Més informació i venda a la seva web, www.darlugar.com.

ATUL GAWANDE

La medicina actual respecta la mort?

Per al cirurgià i professor de medicina a Harvard, aconseguir millorar vides requereix refrenar els imperatius de tipus purament mèdic

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Els avenços tecnològics que experimentem en les últimes dècades estan capgirant les nostres percepcions i maneres d'enfrontar-nos als problemes, i un dels casos més evidents és el de la salut. Aquests canvis, sovint dràstics, depenen d'una eficiència tècnica tan emfatitzada que sovint hem oblidat que hi ha coses de la vida que mai podran ser modelades per aquesta tecnificació. De fet, pot passar tot el contrari, com es fa evident en el domini dels ecosistemes o els cultius: una exagerada intervenció tecnificada està provocant, a mitjà i llarg termini, més desequilibris i noves problemàtiques que beneficis. Una mentalitat que es veu a ella mateixa capaç de controlar-ho tot, malgrat una realitat que ens demostra constantment que no tenim aquests atributs, ens porta a una rigidesa molt poc equilibrada. En el camp de la salut el que a priori era el gran avenç per a la humanitat corre el perill d'anar-se convertint en una agressió continuada i una oposició irracional al cicle vital; en lloc de proporcionar millores, encara ho perjudica més tot.

Ser mortal: el que importa

Atul Gawande, cirurgià de Boston i professor a la Facultat de Medicina de la Universitat de Harvard, es mostra rotund en aquest aspecte: "Des de fa més de mig segle tractem els patiments de la malaltia, de l'envelliment i de la mortalitat com si fossin qüestions mèdiques. Ha sigut un experiment d'enginyeria social, que consisteix a posar el nostre destí en mans de persones a les quals valorem més per la seva destresa tècnica que per la se-

va comprensió de les necessitats humanes. Aquest experiment no ha donat un bon resultat. Si la seguretat i la protecció fossin les úniques coses que demanem a la vida potser pensariem de manera diferent. Però com que aspirem a una vida que tingui valor i sentit, i al mateix temps se'ns neguen sistemàticament les condicions que potser ho farien possible, no hi ha una altra manera de qualificar el que ha fet la societat moderna", conclou Gawande.

Ara es publica el seu llibre *Ser mortal* (editat per Galaxia Gutenberg), on el metge reflexiona, a partir de la seva experiència com a professional, sobre aquests aspectes fonamentals. La seva autocrítica és punyent: "La nostra resistència a examinar amb honestedat l'experiència d'envellir i morir ha incrementat el mal que infligim a les persones i els ha negat el consol bàsic que més necessiten. Com que ens falta una visió coherent de com la gent podria viure satisfactòriament fins al final, hem permès que el nostre destí acabi sent controlat pels imperatius de la medicina, de la tecnologia i de persones alienes a nosaltres".

El llibre és un atractiu endinsament, a través de testimonis, pacients i experiències, en una professió que pateix un excés d'interven-

Objectiu
Gawande mostra exemples per millorar l'última etapa de la vida

Canvis
Comencen a caure vells paradigmes (o no tan vells) i sorgeixen alternatives

cionisme, sovint irrespectuós amb les persones. "Com a metge –continua Gawande– la teva competència et proporciona una sòlida sensació d'identitat. Per tant, no hi ha res més amenaçador per al que creus ser que un pacient amb un problema que no ets capaç de resoldre. Si el teu problema té solució nosaltres sabem exactament què s'ha de fer. Però, i si no en té? El fet que no hàgim aconseguit donar una resposta adequada a aquesta pregunta resulta pertorbador i ha generat insensibilitat, falta d'humanitat i grans patiments".

Etapas de transició

Aquesta crítica contundent que ens ofereix el doctor i professor és també fruit del nostre temps de transició, en el qual comencen a caure

El metge i professor de la Universitat de Harvard Atul Gawande. TIM LLEWELLYN

Naturalesa i religions

Dins del cicle *Arrels espirituals de la cultura d'avui*, organitzat per Espai Obert, el professor Francesc Torradeflot parlarà sobre *L'actitud davant la naturalesa com a manifestació de Déu en totes les religions*, el dissabte 30 de maig a les 11 h a la sala d'actes del CIC, Via Augusta 205 de Barcelona.

La cita de la setmana

*"Travessa el cel
l'alè que dóna
a cada gest el seu impuls"*
Carles Duarte

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
I la setmana que ve:
L'agressivitat, un nou tabú?

vells paradigmes (o no tan vells, ja que la majoria han nascut i s'han consolidat en l'últim segle), i sorgeixen alternatives que no neguen aquest llegat però sí que el miren amb una perspectiva més integral. Un període de preguntes i replantejaments a tots nivells, des de l'educació fins a la política, des de la religió fins a la salut, i en què la tònica dominant sembla que es decanta per unes posades en comú de les problemàtiques i les solucions més enllà de mers afanys lucratis o d'especialitzacions excloents, elitistes i de posicionaments tancats. Les anomenades "castes" van perdent pes per una posada en comú més incerta, però també amb una voluntat més respectuosa cap als processos de cadascú.

Respectar els naixements

Tot i que el llibre no ho esmenta, el procés que viu el món mèdic davant d'aquesta qüestió és el mateix que amb els naixements. La reclamació d'un part no medicalitzat i respectuós amb el cos de la mare i el nadó i la recuperació del paper de les llevadores o dels parts a casa està suposant una revolució en les maternitats i en els hospitals, de la mateixa manera que ho han de ser les cures pal·liatives o el valor de la geriatria. Gawande aposta serenament per aquests canvis i mostra exemples i estadístiques de com millora l'última etapa de la vida quan deixa de ser un problema exclusivament mèdic per esdevenir el que és en realitat: un final de cicle. El que proporcionen els pal·liatius i les llars d'ancians dignes, plenes de vida i no de mort (per exemple, amb presència d'horts i animals domèstics) és un respecte per la persona i els seus principals desitjos: morir a casa envoltada dels seus o en un entorn emocionalment càlid i efectiu. "Hem començat a rebutjar la versió institucionalitzada de l'envelliment i la mort -diu Gawande-, però encara no hem establert noves formes. En la visió dominant fins ara, vostè és el pacient i jo, el metge, em comprometo a intentar curar-lo, per molt improbable que sembli, per molt gran que sigui el patiment, el mal o el cost. Amb la nova fórmula intentem esbrinar conjuntament com afrontar la mortalitat i conservar l'essència d'una vida amb significat, amb les seves lleialtats i la seva individualitat. Estem recorrent una corba d'aprenentatge social, persona a persona".

L'acompanyament a la persona que pateix

Opinió

ENRIQUE MARTÍNEZ LOZANO
PSICOTERAPEUTA, SOCIÒLEG I TEÒLEG

Si es tracta de ser presència per al malalt -ja que no hi ha amor sense atenció-, és decisiu que la persona cuidadora pugui créixer en la seva capacitat de viure en present. L'acompanyament adequat dependrà també de la fe en la vida i en el seu propi procés. Això significa confiar en una saviesa superior, al mateix temps que reconeixem els límits estrets de la nostra ment a l'hora de llegir el que succeeix. La fe en la vida implica també la fe en la persona malalta o adolorida, des d'una doble perspectiva: d'una banda, fe en la seva pròpia força, en la vida que la sosté en tot moment; de l'altra, fe en el que ella mateixa hagi de viure en aquest procés, i que probablement als que ho veiem des de fora se'ns escapa.

Confiança
La vulnerabilitat fa créixer la necessitat humana d'empatia i compassió: sentir que l'altre és capaç de posar-se en el meu lloc i de veure'm amb amor

Així mateix, un acompanyament de qualitat es plasma en un sentiment de proximitat amorosa, empàtica i compassiva. Serà aquest tipus de presència el que pugui facilitar i afavorir el procés que hagi de viure la persona malalta. La vulnerabilitat fa créixer la

necessitat humana d'empatia i compassió: sentir que l'altre és capaç de posar-se en el meu lloc, de veure les coses des de la meua perspectiva, i de veure'm amb amor, omple de vida i de color fins i tot els moments més durs que la persona hagi de travessar. La persona que cuida haurà d'aprendre a acceptar humilment els seus propis límits. No som omnipotents, de vegades ni tan sols podem controlar el que ens sembla més simple. L'acceptació dels límits ens reconcilia amb nosaltres mateixos, ens fa més flexibles, oberts, receptius i autèntics. Eludim els greus paranys de la sobreexigència, la culpabilització i la duresa. I, paral·lelament, atenem les nostres pròpies necessitats, des de la importància decisiva de "cuidar el cuidador", precisament també perquè, en estar en contacte directe i més continuat amb el dolor, travessa una situació més vulnerable.